

Cimleved

JÓGYERMEKEK KÉPES HETILAPJA

Főszerkesztő: **BENEDEK ELEK**

TARTALOMJEGYZÉK:

Mikulás apó. Rajz	241
Mikulás apó. Vers. Irta: Benedek Elek	242
Híres értelmű magyarok. Kőrösi Csoma Sándor. II. fejezet: A dardzsilingi temetőben. Irta: Benedek Elek	242
Margitka Mikulása. Szindarab kis gyermekek szá- Mire gondolok én? Hugó Viktor költeménye. Fordította Benedek Marcell.	246
mára. Irta: Zsoldos László	246
Házi perpatvar. Rajz	248
Tamás érdeklődik	249
A legszegényebb gyermek. Mese. Irta: Dánielné Lengyel Laura	250
Öcsike elbúcsúzik a Népligettől. Irta: Benedek Elek	252
Az óriás papa. Rajz	253
A ravasz vizsla. Vers. Irta: Lantos bácsi	253
Mesefolyam. Irta: Balázs Ferenc	254
Mi az ujság? Vers. Irta: Gara Ákos	255
Elek nagyapó üzeni	256
Fejtörő	256

A

gyermekek legkedveltebb lapja, a

Cimbora

eddig az első betűtől az utolsóig olvasnivalót adott a gyermekeknek, mert a lapnak nem volt

hirdetése

A lap elterjedtségét mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy minden eltelt

hét

az olvasók táborának hatalmas növekedését jelenti. A lap kiadóhivatala most elhatározta, hogy a mai

napig

fennállott rendszert megváltoztatja és az Erdély-szerte elterjedt gyermeklapba, amelyet ma már minden gyermek a kezében

tart

hirdetéseket is vesz fel.

A Cimbora

tartalma ezzel nem fog kisebbedni, mert amilyen mértékben nő a lap

hirdetése

olyan mértékben nő annak terjedelme is.

A kereskedőknek

megfizethetetlen

értékű a Cimbora hirdetése, mert az egész Erdély, sőt a külföld lakossága is olvassa.

**RENNER TESTVÉREK
ÉS TSAI BÖRGYÁR r.=t.**

CLUJ (KOLOZSVÁR)

GYÁRT ELSŐRENDÜ

GÉPSZIJAKAT

Gödörcserzés! Gyors leszállítás!

Garanciát vállalunk!

Tartós és izléses cipők

a Halász Mór r.=t.-nál kaphatók Szatmáron!

TASNÁDY GYÖRGY

díszműlakatos

Careii-Mari (Nagykároly) Str. Vas.

Lucaciu (Majthényi-u.) 14. szám.

Készít mindennemű iparművészeti és díszmű tárgyakat, karos- és asztali lámpákat, villanycsillárokat, virág- és szalonztalkákat, írőkészleteket, hamutartókat, művészi kivitelű bútort- és épületvasalásokat stb.

Elvállal bármiféle lakatosmunkát, autogénhegesztést, gépek, csillárok, mindenféle fémtárgyak javítását, tisztítását és ujrászínezését.

Rókát

és más szőrmét

felelősség mellett

fest az

UNIO

Kolozsváron.

**Szűcsöknek
árkedvezmény!**

Valódi békeminőségű aszbeszt fedő

 PALA

kapható igen jutányosan SCHWARTZ TESTVÉ-
REKNÉL, Strada Decebal (Kölcsy-u.) 37. szám.
Kész fedéseket helyben és vidéken vállalunk!!

Gyapju-, selyem-, pamutkelmét,
fonalat, szőrmét fest és tisztít a

„Kristály“

gőzmosó és kelmefestőgyár CLUJ. Telefon 500.

Póstacsomagok pontosan szállítat-
nak! — Kereskedőknek tömegáru-
nál árkedvezmény! — Képviselet
vidéki városba kerestetnek!

ZEA e l s ő r o m á n

E krétagyár Cluj.

A Papir- és fűszerkereskedők figyel-
mét felhívja az iskolai saisonra.

A
Cimborára

előfizetéseket
felvesz Erdély
minden könyv-
kereskedője!

Az összes iskolákban használt tankönyvek,
 füzetek, rajztömbök, papir, író- és rajzszerek
legolcsóbban HUSZÁR könyvkereskedésében szerezhetők be!

BÉKEBELI MINŐSÉGŰ ÚJ!

Gabonás-, lisztes-, gyapju- és szalmazsák.

Vizhatlan ponyva, napellenző, roletta- és madrac-vászon.

Afrik, seegrasz, bútorrugó, önműködő rolettarudak. — Zsineg- és jutaheveder

minden méretben és mindennemű kárpitos kellékek. Befőttkötöző
és minden másnemű zsinegek 2/0 T—2/32 L-ig minden számban.

Zsákvarró kendercérna és cipészfonal, továbbá többféle minőségű
használt zsákok nagy választékban a legolcsóbb árban kaphatók

Glücklich Bernát és Fia

cégnél Piața Victorie (Deák-tér) 27.
sz. Plébánia-épület. — Telefon 521.

A Cimbora azt üzeni:

**Ha finom
cukorkát
akartok:**

kérjete Melissát

Eredeti Wolfner

gépszijak

minden méretben

kaphatók

**BRAUN és LÁSZLÓ vaskereskedésében,
Szatmár, Piata Victoriei (volt Deák-tér) 9.**

A Szatmári Leszámitoló- és Kereskedelmi Bank r.-t.

Alaptőke 10 millió leu. — Tartaléktőke 1 millió leu. — Takarékbetét állomány 45 millió leu.

Bármely összeg erejéig fizetéseket vállal:

Bukarestben és bárhová LEUBAN, Bécsen keresztül bárhová OSZTRÁK
KORONÁBAN, Prágán keresztül bárhová CSEH KORONÁBAN, Berlinen
keresztül bárhová MÁRKÁBAN, Fiumén keresztül bárhová LIRÁBAN,

Budapesten keresztül bárhová MAGYAR KORONÁBAN.

Vesz és elad mindennemű idegen pénzeket és amerikai chequeket bevált.

Kölcsönöket legelőnyösebben folyósít.

A Generala bukaresti biztosító társaság, valamint az Assicurazioni Generali triesti biztosító társaság főügynöksége.

Betéteket könyvecskére és folyószámlára gyümölcsöztetésre elfogad
és azokat kívánatra azonnal bármikor visszaad.

Fiuk!

Lányok!

A Cimborát

olvassátok,

szeressétek,

terjesszétek!

Aki elő akar fizetni a Cimborára, az írjon egy levelező-lapot Szatmárra, a
Cimbora kiadóhivatalának címezve és a következő vasárnap már kezében a lap.

A lap egy negyedévre negyven leuért jár.

Felelős szerkesztő: Dénes Sándor.

Kiadó a Szabadsajtó Könyvnyomda és Lapkiadó r.-t. Szatmár.

**A szerkesztőségnek szóló levelek, rejtvény megfejtések és
közlésrészek kéziratok Benedek Elek címére, Kisbaczon,**

u. p. Nagybaczon, Háromszék-m. küldendők.

Cimbora

JÓ GYERMEKEK KÉPES HETILAPJA

Főszerkesztő: Benedek Elek

Mikulás apó.

(Vers a 242. oldalon.)

Mikulás apó.

(Képpel a címlapon.)

— IRTA: BENEDEK ELEK. —

*Amikor télen hullani kezd a hó,
Indul utjára Mikulás apó.
A szél szakállát tépi, lengeti,
De ókigyelme ezt csak neveti.
Szélnek, viharoknak vígan neki vág,
Csak egy arasz neki a nagy világ.
Egy pillanat: átszáll a tengeren.
Egy pillanat: mindenütt ott terem.
Hátán egy zsák. Vaj' mivel van teli?
Miben a gyermek örömét leli.
Mogyoró, dió, s az Ég tudja, még
Hogy mennyi mindenféle nyaladék.
A zsák kicsiny, egy vékás sinos talán,
És mégis, mégis — mely csodás talány! —
Ki a kicsiny zsák addig nem ürül,
Mig a jó apó nem járja körül
Szép rendiben egész föld kerékét,
S nem látta annak minden gyermekét.*

*

*Alszik a gyermeknép, sejtelve sinos,
Hogy az ablakon zörren a kilinos.
És nyíl az ablak, s lassan megjelen
Mikulás apó késő éjjelen.
Jóságos szeme — mely kedves dolog! —
Az alvó gyermekekre mosolyog.
Aztán ablak közt egy s mást ott „felejt”,
Egy-két mogyorót a földön elejt — —
S a koppanásra itt-ott egy gyerek
Megmozdul, aztán tovább szenderög ...*

*

*Ó, kedves éj! Szép álmok éjjele!
Emlékeddel lelkem most is tele.
Hajam, szakállam fehér, mint a hó,
Öreg vagyok, mint Mikulás apó,
De ezen a kedves, szép éjjelen,
Amikor a jó öreg megjelen:
Úgy érzem, újra gyermek lettem én,
Mikulásváró kicsi kis legény!*

Hires erdélyi magyarok.

Kőrösi Csoma Sándor.

— IRTA: BENEDEK ELEK. —

II.

A dardzsilingi temetőben.

Amire az angol kormány és az Ázsiai Társaság segítségével vállalkozott, becsülettel teljesítette a nagy székely-magyar tudós, nemcsak magának, de népének is becsületet szerezvén ezáltal. Elkészítette az 588 lap terjedelmű tibeti nyelvtant és szótárt, s külön jutalmat nem várt ezért. Az ő jutalma, az Ázsiai Társaság titkárának hivatalos jelentése szerint az volt, hogy műveit a világ elé bocsáthassa s azokat méltányolják a szakértők és az utókor. De azért a derék titkár figyelmeztette a kormányt a kötelességére. Mert a szerény, kevéssel megelégedő székely-magyar tudós, nemhogy külön jutalmat kért s várt volna, de mint a titkár jelentéséből kitűnik, a részére megállapított segélynek is jó nagy részét nem vette igénybe! A titkár leveleiből tudjuk meg azt is, hogy Eszterházy herceg s nehány magyar főúr 142 font sterlinget küldött Kalkuttába Kőrösi részére, ám a bank, melyhez a pénzt küldték, megbukott s ezzel a 142 font sterlig is elve-

szett. Kőrösi — írja a titkár — gyakran tett említést a veszteségről, azzal a vélekedéssel, hogy az angol nemzet becsülete megkivánván ez összeg megtérítését, minthogy azt mintegy gondjaira bízta egy idegen hatalom, bizonyos kijelölt célra. Nem azért említette ő ezt, mintha az összeget saját használatára kívánta volna fordítani, — ettől az első pillanattól óvakodott — de azért, mivel reménye volt ez összegben szanszkút Népiratokat szerezni hazájának tudományos intézetei számára és különben is folytatni óhajtja tanulmányait a magyar nyelvnek és Indiának régi nyelvei között felforgó összeköttetésnek szempontjából s azokat most megkezdeni készül. Sokkal kellemesebb lenne tehát részére, ha jutalmának egy részét, melyhez igénye van, kárpótlás alakjában kapná meg, mely helyre hozná a bank által szenvedett veszteséget. Hogy vajjon annál nagyobb összeg fog-e számára utalványoztatni vagy nem, — az iránt ő tökéletesen közömbös, el levén hatá-

rozva, mindazt amit neki utalványoznak, *azonnal Magyarországra küldeni ösztöndíjak alapítására*; mindamellét én azt hiszem, hogy a kormány nem fogná megengedni, hogy az érdemes tudósnak egyéni érzelmei akadályul szolgáljanak igazságos igényeinek megvalósításában, jöllehet a jutalom formája idomítható akképpen, hogy annak elfogadása neki kellemessé tétessék." A titkár megállapítja, hogy Kőrösi összesen 4226 rupiát kapott az angoloktól, ebből elköltött 4000 rupiát, s a maga személyére havonként 20 rupiánál alig költött többet.

Az angol kormány megtérítette az elkölödött s 300 aranynak megfelelő 142 font sterlinget, s kifizette a munkáiért járó 500 rupia hátralékot. És im, Kőrösi ennek az összegnek nagyrészét hazaküldi! Neki csak útlevel kell s egy kevés pénz – azzal indul neki a nagy utnak, hogy most már csakugyan felkeresse a magyarok őshazáját. Küldött pedig a nagyenyedi kollegiumnak 140 aranyat, a kézdivásárhelyi katoná, nevelőintézetnek 100 darabot, szülőfalujának és testvéreinek 100–100-at. A Magyar Tudós Társaságnak is visszaküldte a tőle kapott 200 aranyat, nemkülömben a Nagyenyedről kapott 450-et visszaküldte a nagyenyedi kollegiumnak, Kenderessy-Csoma alapítvány címén! Lehet-e méltó szavakat találni ez ember tetteinek dicséretére? Van-e még magyar, aki nagyobb becsületet szerzett volna a magyar névnek, a magyar tisztességnek, puritánságnak, makulátlannak jellemességnek, mint ez a székelymagyar, aki a tibeti szótár és nyelvtan címlapjára is büszkén nyomatta ki: *székely-magyar Erdélyországból!*?

A szótár előszavában megható szerénységgel írja, hogy ő nem tartozik ama gazdagoknak sorába, akik saját költségükön utaznak élvezetkeresés végett vagy kíváncsiságból, *ő csupán egy szegény tanuló*, akinek óhajta volt látni Azsia különféle országait, az őskor annyi eseményének színpadát; megfigyelni a különféle népek szokásait s megtanulni nyelvöket abban a reményben, hogy eredményének hasznát a világ egykoron majd be fogja látni. Saját nemzetének pedig *„büszkeséggel jelentheti*, hogy a szanszkut tanulmányozása sokkal hasznosabb a magyarokra, mint bármely más európai nemzetre nézve. A magyarok dús aknát találtak tanulmányozásában, szem előtt tartván nemzeti eredetük, szokásaik, viseletük és nyelvük érdekeit, mégpedig azért, mivel a szanszkut nyelv alkotása, valamint más indiai nyelvek is, nagyon párhuzamos a magyarokéval."

Kőrösi három évre tervezte utját, melynek célja a magyarok őshazájának felkeresése volt. Az Azsiai Társaság derék titkára, Princep, Kőrösi tilalma ellenére fordult az angol kormányhoz, hogy segítse őt ebben az utjában is, mivelhogy a rendelkezésére állott pénz nagy részét hazaküldte s nyilvánvaló, hogy jóformán üres zsebbel indul a nagy utnak. Akárcsak

amikor Nagyenyedről elindult – száz forinttal! Az angol kormány készséggel utalványozott részére további havi ötven rupiát s kiállította az útlevelet is. Bengália északi részéből, Malda állomásról írta Kőrösi Princepnek az első levelet, az 1837-ik év január havában. Csónakon tette meg az utat a Hugli folyón felfelé, innen is csónakon ment tovább Kistengujba. Március 7-én Dzselpigoriából írt Princepnek: *az utolsó levél* ez, mely Kőrösi sajátkezű irásában megmaradt. Három hónapig időzött Dzselpigoriban, ahol Lloyd őrnagy szíves készséggel ajánlotta fel szolgálatait, amennyire lehetett, kényelmesen berendezte a nagy tudós szobáját egy közönséges benszülött konyhájában. Majd visszatért Titalyába, Lloyd őrnagy állomáshelyére, ahol, az őrnagy szerint, egész idejét a szanszkut, maharatsa és bengáli nyelvek tanulásának szentelte. Titalyából 1837. novemberében távozott el s ez év végén már Kalkuttában volt ismét s ott is maradt négy évig, mint az Azsiai Társaság könyvtárnoka.

Kalkuttai életéről egy Pavie nevű francia és egy Schoefft nevű pesti festő leveléből tudunk meg egy s más. „Gyakran láttam őt – írja Pavie – elmerülve ábrándos gondolataiba, mosolyogva saját ideáinak folyamatán: hallgaton, mint a brahmának, kik íróasztaluk fölé hajolva szanszkut fejezetek másolgatásával foglalkoznak. Szobája, az Azsiai Társaság házában, cellaformájú volt, ahonnan soha ki nem ment, kivéve egy kis sétára az épület nagy termeiben." *Schoefft* festő pedig ezt írja róla 1842. elején haza küldött levelében: „Én igen barátságos viszonyban valék Csomával, midőn Kalkuttában tartózkodtam, hol örömmel tapasztalám, hogy e város lakóinak már sokkal helyesebb fogalmaik vannak Magyarországról, mit bizony csak Csoma Sándornak köszönhetünk. Egyébiránt meg kell vallanom, hogy nálánál szokatlanabb embert sohasem láttam. Remeteként él a tibeti s más iratok halmazai közt az Azsiai Társaság épületében, honnan ritkán jön ki. Este az udvarban kis sétát tesz s azután szobájába becsukatja magát, úgy hogy midőn esteli lovaglászom közben néha meg akartam látogatni, mindig várnom kelle, míg a szolgálak a kulcsot eléhozzák, s őt mindig a könyvei közt találtam. Vig volt, nevetgélt és nagy kedvre derült mindenkor, ha Magyarországról beszélhetett. Altalában ő igen beszédes, s ha neki ered, alig várhatni végét. Gyakran oly kellemes beszédbe elegyedék vele, ha hazánkról s a magyarok eredetéről vitatkoztunk, hogy sokszor esteli tíz órán túl is mulattam nála. Félttem azonban, hogy Magyarországra nem tér vissza többé, mivel már koros, s még *tíz esztendőig* szándékozik itt maradni, hogy az óiratokból, amit lehet, mindent kiforgasson, s az oly egészen elkülönzött, úgyszólván tömlőféle élet könnyen elfonnyadhat..."

Az 1842-ik év elején búcsuzott Kalkuttá-

tól, azzal a tervvel, hogy bejárja Tibet kelet-északi részét. Elindulása előtt levelet intézett az Azziai Társaság titkárának, melyben rendelkezik pénzéről, értékpapírjairól és könyveiről. Halála esetére mindezeket a Társaságnak hagyományozza. Egyben arra kéri a titkárt, hogy ha Európából levele vagy csomagja érkeznek, utasítsa vissza, semmit se küldjének utána. A már ismert uton Titalyán keresztül haladt Dardzsiling felé. Titalya táján már emelkedni kezd a föld a bércek felé s a Himaláyák tövéig 25 angol mérföld hosszú az út. Az utolsó tíz mérföldnyi út területét sűrű tropikus növényzet s terjedelmes posvány borította akkoriban. A legveszedelmesebb maláriás hely volt ez a Terai nevű terület, melyen csak nappal s a lehető leggyorsabban kellett átutazni. Az éjszaka itt igen veszedelmes, s aki itt éjszakára megállapodik, ritkán kerül el a halálos lázt. Március 24-én érkezett Kőrösi Dardzsilingbe, az angol birodalom e hétezer láb magasán fekvő határállomására. Valószínű, hogy gyalog utazott s meg is halt Terai posványos területén. Az bizonyos, hogy április 6-án már leverte lábáról a láz Kőrösit s hat nap múlva jobblétre is szenderült. Dr. Campbell, a dardzsilingi állomás kormány ügynöke adta hírül Kalkuttába a nagy székely-magyar tudós halálát, akit a könyörtelen halál akkor állított meg utjában, amikor husz évi leirhatatlan küzdelmek és szenvedések után, már közeledett a cél felé, amelyet Nagyenyeden tűzött maga elé!

A derék Campbell, aki már régebből ismerte és becsülte a nagy székely magyart, terjedelmes levélben számolt be az utolsó napokról s a bekövetkezett halálról. A levél szerint Kőrösi április 11-ikén (1842.) halt meg. Áldozatja lett az útközben kapott láznak, melynek orvoslására *semmi gyógyszer nem bírt vele bevételni*, amikor még hasznára lehetett volna! Mindig *orvosság nélkül gyógyultam meg*, mondá Campbellnek, s ezuttal sem vett be orvosságot. Időnként enyhült a láza, felkelt s élénken beszélgetett terveiről. Láthatóan jól esett neki, hogy munkásságát nemcsak India, de Európa tudósai is nagy elismerésben részesítették. Beszéd közben szóba kerültek a húnok is. „Abban a munkában – mondotta Csoma – melyben ő (t. i. Campbell) a Limbukról irt, azt kérdezi, vajjon a „Hung“ nemzet nincs-e összeköttetésben a húnokkal, kik Ázsiában kutatásomnak tárgyai. Ez valóban különösen felőtli hasonlóság, de az ön hungjai egy kis néposztály, míg az Ázsiából kiindult nép, mely a magyaroknak előde, nagy nemzet volt.“ Erre én (Campbell) azt jegyeztem meg, hogy a limbui hungok eredeti hazája kétségkívül a Himalayától északra fekszik és mivel maga Csoma is ezt hívé a húnok országáról, mindenesetre lehető hát, hogy a szomszédságunkban lakó hungok ugyanazon nemzet egyik ágazatául tekinthetők. – „Igen, igen, volt Csoma felelete – nagyon lehető, de

én nem hiszem, hogy úgy van.“ És aztán – folytatta levelét Campbell – mintha inkább szeretne kéjelegni távoleső okoskodásokban kedvenc tárgyai fölött, mint véget vetni azoknak egy közel álló felfedezés által: gyors vázlatát adta abbéli hitének, mely meggyőzte őt arról, hogy *szülőházaja* miként jutott az eredeti húnok birtokába, előadván okait, miért követi azokat Közép- és Kelet-Ázsiába. Mindezt ő elmondá a legelragadóbb modorban. Fájdalom, az önző elbeszélés függése sokkal bonyolultabb volt rám nézve, semhogy azt folyamatosan följegyezhettem volna. Annyit azonban kivettem Csomával volt társalgásaimból, amióta őt megismertem, hogy *minden reménye* hosszú s fáradalmas kutatásainak végcélját elérhetni abban összpon-tosul: *ha a jugarok országát felfedezheti*. Ezt az országot meglelni hívé Lassától és Cham tartománytól északkeletre, Khina nyugati határain. *Oda eljutni volt végcélja legforróbb óhaj-tásainak s ott hívé feltalálni azt a néposztályt, melyet ekkoráig hasztalanul keresett*. Okoskodása, amennyire többszöri találkozásunkból kivehettem, a következő volt: Európának szláv, celt, saxon és germán nyelveiben a nemzet, melytől a mai Hungaria veszi eredetét, magyar vagy jugarnak nevezetik. Az arab, török és perzsa könyvekben is gyakori említés van téve egy nemzetről Közép-Ázsiában, mely keletről Magyarországra jött. E nép a fönnebb említett nyelvekben vogur, ugar, vagy vugarnak nevezetik, s ugyanazon könyvekből, szerinte, következtethető az is, hogy a jugarok osztálya azon a fentebb említett helyen fekszik.

Ugy tetszik nekem – írja tovább Campbell – hogy a most említett beszélgetések alkalmával Kőrösi urnak mintegy előérzete volt, hogy halála közeledik, mivel ezelőtt soha ily nyíltan nem beszélt és sohasem fejezte ki akkép véleményeit, hogy azok emlékezetben maradjanak. *De e napon valóban az volt az óhaj-tása*, s én emléke iránt kötelezve érzem magamat azokat itt, habár igen tökéletlen módon is, feljegyezni. *Vétesse nek tökéletlen jejjzeteim mint utolsó szavai egy rendkívüli férfúnak, tudván, hogy kellően fogják méltányolni, akik őt tisztelték terjedelmes tanulmányaiért s bámulták fáradhatatlan munkásságát a nyelv, irodalom s történelem ügyében*. Jóllehet sokkal jobban volt április 7-ikén, mint az előbbi napon, attól tarték, hogy a láz vissza fog térni s azért ismétlém kérésemet, hogy orvosságot vegyen, de ismét hasztalanul. 8-ikán nem láttam, de 9-ikén dr. Griffith ural hozzá mentem s úgy találtuk, hogy a láz ismét visszatért. Ekkor már elméje némileg zavart volt s félrebeszélt; arca beesve s a halál nyomait magán viselte. Altalában állapota fölötte veszélyessé vált. Végre rávettük, hogy orvosságot használjon. Április 10-ikén reggel kissé jobban érezte magát, de nem volt képes tisztán s összefüggően beszélni; estefelé ismét rosszabbul lett s másnap reggeli 5 órakor,

panaszos szó és küzdelem nélkül kimúlt. Április 12-ikén reggeli 8 órakor, földi maradványai az állomás temetőjében tétettek le. Én olvasám fölötte a temetési végtiszteletet, majdnem minden európai lakós jelenlétében. Négy szekrény, melyben könyvek és iratok valának; kék öltönye, melyet mindég viselt s melyben meghalt, néhány ing és lőző-edény volt minden vagyona. Élelme főleg teából állott, mit fölötte kedvelt és egyszerűen készített rizsből, melyből igen keveset szokott enni. Földre terített gyékényen, könyv és írásai által környezve ült, evett, aludt és dolgozott, éjjel soha le nem vetkőzött s nappal ritkán hagyta el szobáját. Bort vagy más szeszes italt sohasem ivott; dohányt vagy más hasonló szert sohasem használt. Mellékelve van egy lajstrom a szekrények tartalmáról. Papirjai közt találtattak a 300 rupiára menő bankjegyek, melyekről halála előtt említett tett, egy értékpapír 5000 rupiányi kormánykölcsonról. Február 8-ikán (1842.) kelt egyik leveléből az tűnik ki, hogy ez összeget ő az Ázsiai Társaságnak hátrahagyni kívánta; készpénze 224 rupiára ment s 26 darab arany találtatott övében. Ennyi volt pénzbeli hagyománya. Ebből levonom temetése költségeit s egy lepcsza szolgálójának hátralevő bérét, megtartván a többit, amíg a kormány rendeletét veszem. Mivelhogy a boldogult nem volt angol alattvaló, nem látam szükségesnek más lépést tenni. Prinsep ur egyik leveléből, melyet az irományai közt találtam, azt veszem ki, hogy Csoma ur *Pestvárosában*, Erdélyben (!) született; egy másolatát is találtam Csoma levelének az Angliában lévő osztrák követhoz, látszólag hazája ügyeiben irva, úgy látszik tehát, hogy ez lenne az az ut, melyen halálát rokonaival tudatni kellene. Némely irományokban címét így találtam: „Kőrösi Csoma Sándor.“

Az Ázsiai Társaság Campbell levelét közzétette Naplójában s a társaság akkori titkára, Torrens, a következő jegyzettel kísérte a levelet: „Dr. Campbell érdekes jelentéséhez *megerősítésül* hozzá csatolhatom még azt, ami emlékezetemben megmaradt a boldogult nyelvüvárnak a hunok eredetét illetően. Ezek, valamint a budhisták hitéről való különös felfogása: elmékedéseinek legkedvesebb tárgyai voltak. Több ízben hosszabban értekezett velem a tárgyakról, különös említést téve a magyarországi hegyek és hegyláncok neveinek szanszkut eredetéről. Ismételt kérésem volt hozzá ily alkalommal, hogy jegyeznék föl e véleményeit, de azt ő *mindig megtagadta.* (Kőrösinek erre vonatkozó jegyzetei a Magyar Tudományos Akadémia birtokában vannak.) Homályos sejtelemmel említé, hogy egykoron tán hatalmában lesz közzétenni a világ előtt valami biztosabbat, mint pusztá elmékedéseket. Ellenszenvvel látszott viseltetni véleményeinek közzététele iránt. *Jellemének legbámulatosabb vonása volt: rendkívüli bizalmatlansága oly tárgyakat illetően, melyekben*

mestere lehetett volna a két világ tudósainak. Tibeti tanulmányain kívül mély olvasottsága volt az általános irodalomban; de *oly ritka tulajdonok sohasem voltak összpontosítva egy emberben, ki midőn azokat hasznára fordíthatta volna, oly szerényül járt volna el.*

A dardzsilingi temetőben szép siremléket állított az Ázsiai Társaság a nagy székely-magyar tudósnek.

KÖRÖSI SIREMLÉKE A DARDZSILINGI TEMETŐBE.

Szomorú füzek s rózsabokrok veszik körül a sirt, melynek gondozását az angol állam vállalta magára. Fehér márvány táblára van felvéve az angol nyelvű felirat, mely magyar fordításban így hangzik:

Itt nyugszik

KÖRÖSI CSOMA SÁNDOR

magyar születésű,
aki nyelvészeti kutatások végett

Keletre jött

s évek folytán, melyeket oly nélkülözések közt töltött, aminőket ember ritkán szenvedett, és a tudomány ügyében való fáradhatatlan munkálkodás után a tibeti nyelvnek szótárát és nyelvtanát készítette el – ezek legszebb és valódi emlékei.

Munkálkodásának folytatása végett

Lassa felé való útjában
meghalt e helyen,
1842-ik év április 11-én,
életének 44-ik évében.

Munkatársai

a bengáliai Ázsiai Társaság
szentelik e követ emlékének!

Nyugodjál békével!

Ily szépen, ily meghatóan áldoztak a nagy székely-magyar emlékének ez idegen nemzet fiai. A sírfeliratban csupán egy hiba van: Kőrösi életének nem 44-ik, de 59-ik évében halt meg.

Az angol kormány azzal is megbecsülte a székely-magyar tudós érdemeit, hogy a hagyatékában talált 3000 síkka rupiát, 2000 közönséges rupiát, 21 rupia készpénzt és 26 darab hollandi aranyat Kőrösi rokonihoz juttatta el.

Valóban, Kőrösi Csoma Sándor dicsőségét

nem szükséges nekünk tulozni: mindaz, amit róla idegenek irtak — s ezek bizonyosan, nem tuloztak, — éppen elég, hogy ő benne bármely nép fia meglássa a ritka tulajdonságokban gazdag, igazi nagy embert. Méltán lehetünk büszkék arra, hogy ez a tiszta jellemű, rengeteg tudásu, magától minden kényelmet megtagadó, s ifju és férfi korának minden percét hazájának s vele az egész világnak hasznára szentelő ember — a mi vérünkéből való vér vala!

Mire gondolok én?

— Hugó Viktor költeménye.* —

Oly messze tőletek, az édesapátok
Mire gondol vajjon? Gyermekeim, rátok!
Édes reményei őszre hajló nyárnak,
Gyorsan növä ágak, mik rám vetnek árnyat,
Virág-lelkek, akik még ki sem nyilatok,
S elkábit a hajnal, mely felétek ragyog!
... A két kicsikére, aki hol pityereg,
Hol meg a küszöbön vidáman csicsereg,
S mint két virág, amely szirmát összeveri,
Veszekedéssel a játékot keveri.
Aztán lelkem a két nagyobb gyermekre száll,
Aki az életnek már közelében áll; —
A fejét lehajtja gyakran mindakettő —
Egyik már kíváncsi, másik már merengő.

... Dalos matrózok közt magam búsongok én,
Egyedül, a parton, estének idején; —
Mikor a hullámok kirontva, leverve,
A szélbe tengeri levegőt keverve,
Küldenek fülünkbe csudálatos hangot,
Hogy nem tudjuk: a föld vagy a tenger zsongott.
Akkor gondolok én a sok kedves fejre,
A vidám asztalra, a meleg tűzhelyre,
A szerető gondra, amellyel néz rátok
Az öreg nagyapó s az édes anyátok;
S amíg lábaimnál elterül a tenger,
Ezer vitorlával, csillagvégtelennel,
Mig szemei a sok derék tengerésznek
A tenger színére, égboltjára néznek:
Én rátok gondolok és azt méregetem:
Milyen nagy hozzátok való szeretetem,
Mely örökké kísér, járjak akármerre...
S a tengert kicsinynek találom egyszerre.

Fordította **Benedek Marczell**.

Margitka Mikulása.

(Szindarab kis gyerekek számára, két képben.)

— Irta: **Zsoldos László**. —

SZEMÉLYEK: Tibor, Elemér, uri fiucskák, Tusika, Gizike, urileánykák, Margitka, a vicéné kislánya, a vicéné, Emma néni, Tibor és Tusika mamája. A Mikulás.

* *

Első kép.

Tiborék lakásán a gyermekszobában játszik. Ott van Tibor, Elemér, Tusika és Gizike meg Emma néni. Mikulás estéje van és a szobában ég a lámba. A gyerekek immel-ámmal játszanak; látszik rajtuk, hogy nem a játsszáson jár az eszük. A szobában a kályhában ég a tűz.

Emma néni: No, gyerekek, hát nincs kedvetek játszani? (A gyerekek végképpen abbahagyják a játszást és a nénire néznek.)

Tusika (kiszáratva, szorongó hangon): Anyuskám, nem tudunk most játszani. (A gyerekek felé fordul.) Ugy-e nem?

Gizi }
Tibor } Nem bizony.
Elemér }

Emma néni (mosolyogva). Aztán mért nem tudtok most játszani, Tusikám? (Évődő hangon.) Talán bizony összevesztetek?

A gyerekek (összenéznek). Dehogy!

Emma néni. Hát? ...

Elemér (kilép a sorból, bátran). Emma néni, kérem, a Mikulás!

A többi három gyerek (egyszerre). A Mikulás!

Emma néni (tréfásan összecsapja a kezét). A Mikulás?! Jé, talán bizony ma van Mikulás estéje?

A gyerekek (egyszerre, heves fejbólintással). Ma van Mikulás estéje!

Emma néni (folytonosan mókázva velük, a fejét csóválgatja). Ma van? Hm, hm... És ti most, ugyebár, azért nem tudtok játszani, mert a Mikulást várjátok? (Rájuk néz.)

A gyerekek (elfojtott hangon). Azért.

Emma néni (mint előbb). Hm, hm. Az pedig baj, gyerekek. (A gyerekek nyugtalanul néznek egymásra s aztán megint a nénire. Hm, hm, még pedig nagy baj, mert ahogy én épp az imént hallottam itt az ablakon keresztül, hát a Mikulás ma nem jön el hozzátok, gyerekek.

(A gyerekek megszeppenve néznek egymásra s aztán a nénire.)

Tusika (szepegve). Nem jön el? ... Hozzánk? ... A Mikulás ... (Szepegni kezd).

Emma néni (komolyságot tettetve). Nem, nem, Tusikám.

Tibor (szepegve). És miért nem jön el, édes mama?

Emma néni (nagyon komolykodva). Azért nem jön el, gyerekek, mert azt hallotta, hogy rosszak voltatok.

(A gyerekek szomoruan pislognak egymásra.)

Emma néni (folytatólag). Az ám, mert mind

* Hugó (olvasd: Ugó) Viktor 1802-től 1885-ig élt. A franciáknak egyik legnagyobb és legszeretettebb költője. Különösen szépek azok a költeményei, melyekből szüleinek, gyermekeinek és unokáinak végtelen szeretete árad felénk.

a négyen rosszak voltak. Tegnap eltörtetek egy széklábat, ma meg sokat lármáztatok, hát rosszak voltatok és a Mikulás most nem jön. (A gyerekek körbe állnak és lehorgasztják a fejüket.)

Tusika (szünet mulva, elpityeredik). Én nem voltam rossz, anyuka.

Gizike (ugyanugy, mint *Tusika*). Én is jó voltan, édes Emma néni!

Tibor (ugyanugy). Én nem törtem el a széklábat, anyukám.

Elemér (ugyanugy). És, Emma néni, én nem is lármáztam!

(A végén mind a négy gyerek pityereg és zsebkendővel törülgeti a szemét)

A gyerekek (sirva). Bu-bruhuhu.

Emma néni (mosolyogva nézi őket). Hát akkor ki volt rossz, gyerekek, ha mindnyájan jók voltatok, he? (*Tusikához*.) Talán az anyuska?

Tusika (sirva). Ne-em...

Emma néni (*Gizikékhez*). Talán Emma néni, he?

Gizike (sirva). Ne-em...

Emma néni (szigorúságot tetteve). Hát jók lesztek ezután?

A gyerekek (heves fejbőlintással, szepegeve). I-igen.

Emma néni (feláll és csönget). No hát...

(Emma néni csöngetése után kívülről egyszerre csak vastag csengetyűszó hallatszik: Klin-klin-klin-klin és a Mikulás vontatott, mély hangja) hogy:

Mikulás. Itt a Mikulás! Itt a Mikulás! Van-e itten jó gyerek?

Emma néni (meglepetést színlelve hallgatózik.)

A gyerekek (boldog meglepetéssel néznek egymásra és így suttozják). A Mikulás!

Mikulás (folytonosan csönget). Itt a Mikulás! Van-e itten jó gyerek?

Emma néni (a gyerekekhez, suttozó hangon). A Mikulás! Mégis eljött. Hát jók lesztek? Azt mondjam neki, hogy jó gyerekek vagytok?

A gyerekek (hevesen bólintanak, kérő hangon). I-igen!

Emma néni (kitárja az ajtót s ünnepies hangon kiszól). Jöjjön, jöjjön, Mikulás bácsi! Itt vannak a jó gyerekek!

(A gyerekek mind az ajtóval szemközt eső falhoz hátrálnak és izgatottan tekintenek az ajtó felé, amelyiken most belép a Mikulás. Papiros-püspöksüveg van rajta, a süvegen színes papírból ráragasztva mind a két felén nagy kereszt. Hosszu színes palást van a vállán, az egyik kezében kampós pásztorbot színes papírsalanggal fölcifrázva és a pásztorbot mellett ugyanabban a kézben a csengő, amit folytonosan ráz; a másik keze pedig tele van rózsaszínű papírból csavart csomagokkal. A Mikulásnak hosszú fehér haja, bozontos fehér szemöldöke, lelógó nagy fehér bajusza és mellére érő hosszú fehér szakála van vattából és az a jelenet, ahogy bejön a szobába, olyan ünnepies és megható legyen, mint amikor az igazi gyerekszobába bejön az igazi Mikulás.)

Emma néni (szünet után). Hozta Isten nálunk, Mikulás bácsi! Hát nem felejtkezett meg erről a négy jó gyerekről?

Mikulás (már nem csenget folytonosan, csak minden mondatnál egyszer-egyszer rántja meg a csengőt.) Nem felejtkeztem meg rólok. (A gyerekekhez.) Gyerekek, most pedig tegyétek a kezeteket a szivetekre és feleljetek nekem arra, amit kérdezek. (A négy gyerek a szivére teszi a kezét és feszült figyelemmel néz a Mikulásra.) Megbántátok-e, hogy tegnap és ma rosszkodtatok? (Csönget.)

A gyerekek (őszintén és leverten.) Megbántuk.

Mikulás. Megígéritek nekem, hogy ezután jók lesztek? (Csönget.)

A gyerekek (mint előbb). Megígérjük.

Mikulás (csönget) No hát Isten nevében elhoztam nektek ezt a kis ajándékot! (Leteszi a botját, csengetyűjét s lerakja az asztalra és kibontja a csomagokból a sok játékot.) Ez a Tusikáé.

Tusika (odaszalad, összecsapja a kezét). Jé, beh gyönyörű!

Mikulás (tovább). Ez a Gizikéé.

Gizike (odasompolyog s mind a két kezét szivére szoritja). Óh, be remek!

Mikulás (tovább). Elemér, ez a tiéd!

Elemér (ott terem). Jaj, beh nagyszerű!

Mikulás. Tibor, ez meg a tiéd!

Tibor (tapsol). Pompás! Pompás!

Mindegyik gyerek (ahogy megkapta a maga játékjait, kezét csókol Emma néninek és azt mondja a Mikulásnak) Köszönöm szépen, anyuskám.

Tibor és Tusi (Emma nénihez): Köszönöm szépen, anyuskám.

Gizi és Elemér. Köszönöm szépen, Emma néni.

Emma néni (viszont mind a négy gyereket megcsókolja és azt mondja nekik külön-külön egymás után, ahogy hozzáléptek). Szivesen, lelkem. Köszönd meg a Mikulás bácsinak.

(És ekkor mindegyik gyerek egymásután kezét csókol a Mikulásnak, ugy, hogy mialatt *Gizike* Emma nénihez járul kézcsokra, *Tusika* már a Mikulásnak csókol kezét s mialatt *Elemér* van Emma néninél, *Gizi* már a Mikulásához lép stb. S mikor *Tibor* is kézcsokra indul a Mikulásához, a függöny hirtelen összecsukódik.)

Második kép.

(A vicéné szobája. Szegényes butor, a földön szalmazsákon fekszik rongyos ruhácskájában *Margitka*, pokrócok vannak rajta, mert a szobában nincs is kályha. Faszéken ül szomoruan a vicéné és kötöget. A színel szemközt, hátul a falon, elfüggönyözött ablak, előtte szegényes konyhaasztal és rajta orvoságos üveg.)

Margitka (beburkolódik a pokrócokba és vacog). Vavavavava...

A vicéné (részvétellel). Fázol, kis lányom.

Margitka (fogvacogva). Nagyon, édes anyám. (Egészen összehúzódik a szalmazsákon.)

(A szin mögül, valahonnan a szomszédból, *Tiborék* lakásából, tompán hallatszik a Mikulás csöngettyűszava és távolból, tompán a Mikulás hangja, hogy:)

— Itt a Mikulás, itt a Mikulás. Van-e itten jó gyerek?

Margitka (erre a hangra felüti a fejét. Fájdalmas érdeklődéssel). A Mikulás! Anyám... (felül a zsákon és kifelé mutat.) Ott... a gazdag Tiboréknél... (rajongó hangon) a Mikulás!

A vicéné (fájdalmasan lehorgasztja a fejét). A Mikulás. (Lassan fölkel, odamegy Margitkához, letérdel melléje és megcsókolja, majd nem sirva.) Margitkám! Szegény beteg kis lányom! Teneked nem tudott semmit sem hozni az anyuska Mikulása.

Margitka (megöleli az anyját). Óh anyám! Dehogyan hozott. (Az asztalon levő orvoságos üvegre mutat.) Ott... az asztalon!

A vicéné (odanéz). Mit az asztalon?

Margitka. Az orvoságot! Azt is a Mikulás hozta... (ujra mosolyog.) Vavava. Juj, be hideg van. (Ismét lefekszik és összekuporodik a pokrócok alatt.)

A vicéné (fölkel a szalmazsák mellől). Az orvoságot! Igazad van, Margitka! Meggyógyulsz a jó orvoságtól, Margitka! És az lesz majd csak az igazi nagy Mikulás! Ugy-e, Margitkám lelkem?

Margitka (a takaró alól, halkán). Igen, anyuskám.

A vicéné. Aztán majd nem fogsz fájni és majd tavasz lesz és elküldelek a nénédhez falura és majd egész nap kint szaladgálsz a kertben... Ugy-e, Margitka lelkem?

Margitka (a pokróc alól, még halkabban, nagyon álmosan, de már nem vacogva). Igen, anyám... Beh jó meleg...

A vicéné (folytatólag). Meg a kertben... jó meleg van, Margitkám?

Margitka (a takaró alól, félálomban, nagyon halkán). Jó... melegeg...

A vicéné. Hál' Istennek! Már nem fázol?

Margitka (nem felel).

A vicéné (odalép hozzá, rénéz, halkán). Elaludt. (Szünet mulva). Szegény kis csibém! (Lábujjhegyen elindul az ajtó felé.) Akkor sietek. Amíg alszik, felsikálom a második emeletet. (Vissza-visszanézve Margitkára, lábujjhegyen kimegy az ajtón.)

(Margitka egyedül. Alszik. Csend van a szobában).

Margitka (szünet után, álmában, halkán). Mikulás... (Szünet. Megmozdul, megint megszólal álmában, kérőn, hivatogón.) Mikulás... (Csend. Egyszer csak kinyílik az ablak és besurrán rajta épp úgy öltözködve és épp annyi játékkal, mint ahogy Tiborékhoz ment, a Mikulás. Az ablakdeszkáról rálép az asztalra, csöndesen rálép a székre, a székről a földre és Margitkához lépve, föléje hajol s gyöngéden megérinti a vállát, halkán suttogja.) Margitka! Margitka! Itt a Mikulás! Neked is hozott ajándékot a Mikulás, Margitka. (Margitka megmozdul, álmában lassan felül és behunyt szemmel a Mikulás felé fordul, mialatt lassan végighuzza

a tenyerét a saját homlokán; szóval látszik, hogy ez csak álom. A Mikulás szaporán folytatja, egymásután rakva le a pokrócra a játéksomagokat.) Ez itt a becsukós szemű baba, ez a főzőcske... ez a jó meleg ruhácska tendket, Margitka, ez pedig a bélelt cipőcskéd, nézd, nézd, tele cukorral... (Ahogy fölemeli és elejbe tartja a cipőt, kihull belőle egy csomó szaloncukor, a zajra Margitka fölébred, kinyitja a szemét és átszellemülten tárja szét a karját, miközben örömeiben felsikolt.) A Mikulás!

(A szin mögül a Mikulás csöngetése hallatszik.)

Csengő gyermekhangok. Margitka, itt a Mikulás!

(Eközben a függöny legördül.)

Házi perpatvar.

Tamás érdeklődik.

(A régi írások megfejtéséről.)

Tamás: Engem úgy érdekelnek a régi emberek, akik sok ezer évvel ezelőtt éltek. Ugy szeretném látni őket, amint dolgoznak, mulatoznak, sétálgatnak. Nagyon boldog lennék, ha csak egy óra hosszat is sétálghatnék valamelyik régi városban.

Apa: Ha a történetüket olvasod, az életüket is elképzeld. Annyi történeti könyvet adtam oda már neked, annyit olvashattál róluk és annyit beszéltem már neked a régi népekről, hogy talán fel sem ismernének, ha közéjük mennél. Mit gondolsz, tudnál-e úgy viselkedni közöttük, hogy rögtön rád ne ismerjenek mint idegenre.

Tamás: Rám ismernének azonnal. Az arcom is, a ruhám is más, a szokásaikat sem ismerem még jól. A legfontosabb pedig az, hogy nem ismerem a nyelvüket és az írásukat.

Apa: A nyelvüket és az írásukat megtanulhatnád, nem nehezebb a nyelvük, mint bármelyik idegen nyelv. A régi népek írása azonban nagyon nehéz.

Tamás: Hát ott a gyerekek nem tanulták az írást? Ha ők megtanulhatták, én is megtanulnám.

Apa: Az iskola a régi időben nem volt mindenkire kötelező, de a műveltebb családok gyerekei ép úgy jártak iskolába, mint ma minden gyerek. Egyiptomban például 4 éves korban már tanították a kis gyerekeket.

Tamás: Ezek a kicsiségek már írni tanultak?

Apa: Bizony nem tudom, hogy azonnal írásra fogták-e őket, de könnyen meglehet. Az ő írásuk igazán játék lehetett a kis gyerekek szemében, mert amit mondtak, azt le kellett rajzolni. A legrégebbi időben ez volt az írás módja. Ha például lábról volt szó, rajzoltak egy emberi lábat. Ha azt akarták írni, hogy erős, két kart rajzoltak, mely egy botott magasra emel. Jól kellett rajzolni, különben olvasáskor félreértették. Azt hiszem, a szegény tanító bácsi eleget boszankodott, néha pedig odavágott a gyerekek körmére. Ez az írás nagyon lassu volt. Míg néhány mondatot írtak, órák teltek el, hiszen rajzolniuk kellett. Ne hidd tehát, hogy az írásuk mindég ilyen maradt! Később egyes képek már betűket jelentettek, de azt is megtették, hogy leírták a szót betűkkel és utána meg is rajzolták azt, amit írtak. Így aztán az olvasó nem értette félre az írást. Ez a képirás nagyon fáradságos, de nagyon mulatságos lehetett. Ha te például egy egyiptomi embert rajzolnál, amint egy kis fiut lenyeget és a fiúcska valamilyen ecsetet tart a kezében és papirosféle van előtte, megértené belőle mindenki, hogy a tanító bácsi haragszik a gyerekre, mert nem jól rajzol. Az olvasás azért

mégis nehéz volt, mert a szavakat összeírták, pontoknak vagy vesszőnek nyoma sincs. Összefolyik az egész. Az írás iránya sem olyan határozott! mint a mienk, néha felülről lefelé, néha vízszintesen írtak. A vízszintes írásnál nem balról jobbra, hanem jobbról balra rajzolták a betűket.

Tamás: Olyan ez az írás, mint egy rejtvény. Ha a rejtvényeket meg lehet oldani, könnyen megfejthették az egyiptomiak írását is.

Apa: Ohó, fiacskám, nem úgy áll a dolog. Nagyon sok okos ember nagyon sokáig törte a fejét, míg leolvasta a feliratokat. Ne felejtse el, hogy a nyelvet sem ösmerte senki. Azt meg különösen jól jegyezd meg, hogy a ránkmaradt írásokban a képek néha szavakat, néha betűket jelentenek.

Tamás: Akkor nagyon sokáig kellett tanulni az írást. Nem is tudom elképzelni, mennyi ideig tartott egy levélnek a megírása.

Apa: Volt nekik egyszerűbb írásuk is. Ne vágj olyan csodálkozó arcokat, hiszen nekünk is kétféle írásunk van! Talán elfelejtkeztél, hogy a nyomtatott betűk különböznek az írott betűktől? Ha hirtelen kellett valamit leírni, nem nagyon rajzolgattak vagy festegettek, csak éppen egy-két huzással jelezték a dolgot. Bizonyos egyszerű jelekben meg is állapodtak. Ez az írás elég gyorsan ment. Sőt ez az írás mindig egyszerűbb és gyorsabb lett. Látod fiam, nekünk is van egy harmadik írásunk csak kevesen ismerik. Hallottál már a gyorsírásról. Ebben bizonyos jelek egész szavakat jelentenek. A gyorsírók könnyen lejegyzik a leggyorsabb beszédű ember szavait is. Mindnyájan nem ismerjük a gyorsírás jeleit, ők sem ösmerték mindnyájan mind a három írásmódot. Most gondold el azt, hogy az egyiptomi emlékek között sétálsz s meg akarod fejteni a feliratok értelmét, milyen nehéz a dolgod, ha háromféle írást látsz magad előtt. Ha szerencséd van, még negyedik, ötödik, sőt hatodikát is találhatsz, mert volt idő, mikor Egyiptomban a babiloni, görög és latin írás volt a divat. Te könnyűnek látsz mindent, mert nem gondold meg mindig, amit mondasz.

Tamás: Ne haradugj, apa, de most meg azt kell mondanom, hogy lehetetlen megfejteni ilyen módon az egyiptomi feliratokat.

Apa: Minthogy emberek csinálják, nem lehetetlen. Meg is fejtették valamennyit. Ma úgy olvassák őket, mint te a magyar könyveket.

Tamás: Magyarázd meg nekem, hogyan fejtették meg ezeket az írásokat!

Apa: Körülbelül száz évvel ezelőtt azt hitték, hogy örökké rejtvény lesz előttünk Egyiptom régi története. Sokan egészen elcsüggedtek, mert minden találgatás hiábavalónak

látszott. Ekkor a szerencse is segítette a tudósokat. Egy követ találtak, melyen rövid írás volt nemcsak egyiptomi, hanem görög nyelven is. Majd másik hasonló kő került a tudósok kezébe. Így sikerült több betűt megállapítani. Mihelyt néhány jelet megfejtettek, már megindulhattak a nyomon. Ha te például egy képrejtvénynek az elejét megérted, rendesen megtudod az egészet fejteni. Vagy ha a selyemgubó selymének végét megtalálod, az egészet legombolyithatod.

Tamás: Sok érdekes dolog lehetett a feliratokban. Nem mondanád el, miket olvastak le róluk?

Apa: Te többet akarsz tudni mint amennyit én tudok. Egész sereg tudós élete munkáját szenteli az egyiptomi feliratok magyarázatának s ezt a tudományt te most egyszerre mind én tőlem akarod megtanulni.

Tamás: Nem mindent, hanem valami érdekes dolgot szeretnék hallani.

Apa: Nem mondom érdekes dolgot, hanem csak azt mondom el most, hogyan írtak. Volt nekik egy papirusz nevű cserjéjük. Ennek

a bokornak a belét finom szeletekre vágják. A szeletek közül kettőt-hármat össze préseltek s ez volt a papirosuk. Volt fekete és vörös festékük. Mikor írni akartak, az ecsetet vízbe mártották és a fekete vagy vörös porba mártották, aszerint, amint fekete vagy vörös betűket akartak rajzolni. Itt már az egyszerűbb írást használták. Sirboltokban, emlékoszlopokon vagy festették, vagy vésték a betűket. Itt majdnem kivétel nélkül a régi, nehéz írást használták. Én azt hiszem, hogy ezt az írást csak a papok és a legműveltebb emberek ismerték.

Tamás: Hol lehet az egyiptomi emlékeket megismerni?

Apa: Egyiptomban még mindig nagyon sok van, bár a franciák és angolok rengeteget elhurcoltak muzeumaikban. A legértékesebb írott emlékek Londonban és Párisban vannak. Sok értékes dolog van Berlinben és Bécsben is. Egyiptomban is több muzeum van, különösen értékes emlékek vannak Kairóban. Ha nagy leszel és még mindig érdeklődöl a régi emberek iránt, keresd fel ezeket a muzeumokat!

A legszegényebb gyermek.

— Irta: Dánielné Lengyel Laura. —

Az arkangyal, aki az Úr kegyelméből és jóvoltából minden éjjel lejt a földre, ma megint utjára készült. Ott állt az üdvözültek honában, az örök fényességben és körülnézett, hogy hová szálljon az éjjel. Az Ur trónusa mellett álló arkangyal ugyanis minden éjjel fölkereste a legszegényebb, legszerencsétlenebb gyermeket. Mig aludt, odaült ágya mellé, betakargatta és gyönyörű álmokat sugdosott fülébe. A szegény, szerencsétlen, éhes, rongyos gyermek arcán ilyenkor mennyei derű ömlött el és reggel boldog mosolygással ébredt fel szalmazsákján.

Az arkangyal körülnézett, hogy ma éjjel hová is menjen? Ki a legboldogtalanabb gyermek e széles világon? Kinek van legnagyobb szüksége arra, hogy a jótékony álom elfeledtesse vele a való élet minden nyomoruságát?

És amint kutatva nézett körül, szeme megakadt egy kis kunyhón. A kunyhó egyetlen szobájában a földre volt leterítve egy csomó szalma. A szalmán feküdt egy kis sovány gyermekleány. Rongyok fedték a testét és rongyokkal volt letakarva a kemény szalmaágyon. A gyermek reszketett és sirt. Reszketett, mert hideg volt és sirt, mert reggel óta nem evett.

— Anyám, édesanyám — mondta halk szepő hangon a gyerek.

Egy sápadt arcú asszony jött elő az asztal mellől, hol épen varrogatott.

— Mit akarsz, kis leányom?

— Éhes vagyok és fázom.

— Aludjál, egyetlenem.

— Nem tudok aludni. A hideg borzongat. És ugy ennék valamit, ha csak egy darab száraz kenyérhéjat is.

Az asszony halvány arca még fehérebb lett. Megremegett egész testében, de aztán lehajolt a gyermekhez és szelid halk szóval sutogott hozzá:

— Ne félj, angyalom. Reggelre készen leszek ezzel a varrással, hazaviszem a munkát és pénzt kapok érte. Aztán, ha ideadták a pénzt, mindjárt veszek fát, meg kenyeret. Meglátod, milyen jó meleg lesz itt! . . . A tűz mellé ülünk mindaketten és úgy esszük meg az ebédet.

Gyöngéden megcsókolgatta a gyermeket. A gyermek abbahagyta a sírást, csak kis teste borzongott, remegett. Az anya erre levette nyakából a kendőt és ráterítette a gyerekre. Ő pedig varrt tovább a hidegben. A tű néha kiesett dermedt kezéből, de újra fölvette. A foga vacogott, de azért csak varrt tovább. Néha-néha egy-egy pillantást vetett gyermekére és ilyenkor boldogan mosolygott. A gyermek a sok biztatás, ölelés és csók között végre elszunyadt.

— Megyek, — mondotta az arkangyal — odaülök a szegény gyermek szalmaágya mellé és olyan szépeket fog álmodni, hogy még öreg korában sem felejtí el.

Az Úr azonban megfogta az arkangyal karját.

— Várj csak! Bizonyos vagy abban, hogy

jó helyre mégy? Bizonyos vagy abban, hogy ez a legszegényebb gyermek?

– De, Uram, – álmélkodott az angyal – nézz le e boldogtalan teremtsre. Rongyok között fekszik a csupasz szalmán. Ott lent csikorgó hideg van és még ma nem volt tűz a nyomorult kis szobában és a gyermek egy falat kenyeret nem kapott. Hát van ennél nagyobb nyomorúság, van ennél szerencsétlenebb, szegényebb, boldogtalanabb gyermek a világon?

– Van, – felelt az Úr és lemutatott a földre.

Az arkangyal odanézett és egy fényes, hercegi kastélyt látott maga előtt. Hosszu gyász-kisérét vonult el szeme előtt. Száz pap imádkozott az eget Urához a halott lelkiüdvösségeért. És ezer meg ezer ember kísérte a fényes, aranyos koporsót, melybe a fiatal hercegasszony holtteste feküdt.

A halottat temették a családi kriptába. A herceget pedig rávették orvosai, barátjai, hogy menjen utazni küssé. Hátha majd a hosszú uton enyhül bánata. A herceg eleinte tiltakozott, de aztán szomorúan vállat vont.

– Hát, nem bánom, megyek... De a gyerek...

– A kis hercegnő asszony, – mondták az udvari emberek – ugyan, fenséges uram, hiszen száz szolgálóleánya, ötven nevelőnője van, nem is beszélve a főudvarmesternőről, a fődajkáról és husz udvarhölgyéről... Ugyan, mi hiányossága lehet egy ilyen gyermeknek?

A herceg utra kelt és az Úr most a kis hercegi gyermek hálószobája felé mutatott. A kék selyemmel bevont szoba közepén aranyos ágy állt. Abban pihent fehér csipkék között a hercegnő asszony, egy gyöngye, négy éves kis gyermek.

– A kis hercegnő jól alszik, – mondta a főudvarmesternő – így hát nyugalomra térhettek. Ma ugyanis nehéz napom volt.

Ilyenformán gondolkoztak az udvarhölgyek, a szobaleányok, a dajkák, nevelőnők s a gyermek egyedül maradt szobájában.

Rendesen csakugyan végigaludta az éjszakát, de ma különös álmok gyötörték. Nyugtalan lett, ledobta magáról a paplant és sírni kezdett.

A mellette levő szobában mély álmodt aludt a dajka. Csak nehezen ébredt fel és bosszusan ment át a gyerekekhez.

– No, mi a baj?

– Fázom, – felelt szepegeve a gyermek.

A dajka morogva vette fel a paplant és ingerülten duzzogott:

– Hogyne fáznék, amikor ledobja a takaróját. Az ember holtra fárad a temetéstől és még éjjel sincs nyugodalma.

– Hol az anyuskám?

– Csitt!... Aludni kell!

– Az anyuska tákarjon be...

– Ejnye, haszontalan rossz gyerek! Lesz már csönd? Nekem is kell egy kis pihenés. Egy szót se halljak, mert különben...

A gyermek csak halkán szepegett. A dajka rátette a paplant és behuzta megint az ajtót, aztán lefeküdt.

– Anyuskám, – szepegett magában halkán a gyermek – édes anyuskám...

A paplan megint lecsuszott kis testéről. A gyermek didergett, de immár nem mert sírni. Félt a dajka haragos arcától. Forró, keserű könnyecsek hulltak alá szeméből és teste remegett a hidegtől és a félelemtől.

– Láttad? – kérdezte az Úr szeliden.

Az arkangyal bólintott, szemét könny homályosította el.

– És láttad azt a másik gyereket is? Az éhezőt, a fázót, a koldust? De ugye, amikor sírni kezdett, az anyja odatért a szalmaágy elé és szelid, szerető hangon biztatta az édes holnappal, a boldog jövővel. Láttad, amikor a kendőjét ráterítette gyerekére és maga dermedt kézzel, kékülő nyakkal varrt tovább? Láttad, az édesanyja csókja után milyen boldog mosolygás ült ki arra a kis arcra? Hát ki a szegényebb, boldogtalanabb, kinek van nagyobb szüksége reád, hogy álmában elfelejtesd vele fájdalmait és szenvedéseit?

– Ennek, Uram, ennek a hercegi árvának, mert amannak nyomorúsága mellett ott virraszt édesanyja.

– Ugy van, – bólintott az Úr – és teljesen szerencsétlen, igazán boldogtalan sohasem lehet az a gyermek, kinek álma fölött édesanyja szeme őrködik.

Az arkangyal leszállt a földre, egyenesen a hercegi palotába ment és berepült a kis leány hálószobájába. Betakarta a gyermeket, megcsókolta és leült az aranyos ágy szélére. A gyermek némsokára mély álomba merült, ekkor az arkangyal fölébe hajolt és így sutogott:

– Álmodd, amit legjobban kívánnál, amit leginkább szeretnél, ami igazán boldoggá tenne.

A kis leány pedig révetegen kinyújtotta kis kezét és boldog mosollyal sutogta.

– Anyuskám... drága anyuskám... te vagy itt mellettem... Maradj velem örökre... mindig... örökre.

A gyermek nyugodtan, csöndesen aludt...

Tudjátok-e, mi a haza?

Az a hajlék, hol születünk;

Hol a dajka altatóban

Dudolgatott dalt felettünk;

Hol az akác lombja borul

Ablak alatt az éreszre,

S éresz alján csicsereg a

Villásfarkú vidám fecske.

Bárhová visz szerencsétet,

És a hazát szeressétek!

PÓSA LAJOS.

Öcsike elbucsuzik a Népligettől.

Nem mondhatnám, hogy Öcsike túlságosan szereti Pest városát és bizonyos, hogy boldogan készülődött Kisbaczonba. Hanem azért a Népliget sem utolsó hely ám és megérdemli, hogy elbucsuzzék tőle az ember, ha vagy három-négy hónapra itt kell hagynia. Egy szép délutánon megindult hát Öcsike Andrissal s még két házbeli fiúval, Pista druszával és Józsival, hogy amúgy istenigazából kiszaladgálják magukat még egyszer a Népliget fái között. Senki sem vette észre, hogy induláskor a kabátja alá csúsztatott egy csomó vastag spárgát, amivel anyus az utazókosarokat akarta lekötni. Messzire jártak már az Üllői-uton, mikor Pista drusza észrevette, hogy mi kandikál ki Öcsike kabátja alól.

– Hát ez a sok spárga mire való? – kérdezte. – Talan bizony lovacskázni akarsz?

– Nem én, – felelte Öcsi. – Találjátok ki. Aki egyre kitalálja, arra hagyom a repülőgépet, mert anyus azt mondta, hogy azt úgy sem vihetjük le Kisbaczonba.

No, hiszen megindult a találgatás, de a repülőgépet nem nyerte meg senki, még Andris sem, pedig ő – hiszen tudjátok – mindig ki szokta találni Öcsike nadselű gondolatait.

Künn jártak a Népligetben. Öcsike egyszerre csak megállott egy almáskofa előtt, aki ezen a napon, úgy látszik, nem sok almát adhatott el a Népligetben játszó gyerekeknek, mert kosara, ládája színültig tele volt s ő maga

békésen szunyókált óriási ernyője árnyékában.

– No, még most sem találjátok ki? – kérdezte Öcsi.

Pista drusza, Józsi, Andris hallgattak.

– Hát akkor nem is mondom meg, csak tegyétek azt, amit mondok: majd meglátjátok.

Józsi, te vagy a legnagyobb valamennyiünk közt, engedd, hogy fölmásszak a hátadra. Így ni, Most vigyél oda ennek a nagy ernyőnek a széléhez.

Józsi, mint derék paripához illik, oda is vitte Öcsikét és hűségesen végigvárta, míg Öcsi az egyik vastag spárgát rákötötte az ernyő bordájának kiálló végére. Öcsi aztán tovább dirigálta a lovát s még három spárgát kötözött fel. Az almáskofa még most sem ébredt föl mélységes álmából. Nagyon jó lehetett a lelkiismerete. Látszik, hogy még nem adott el semmit.

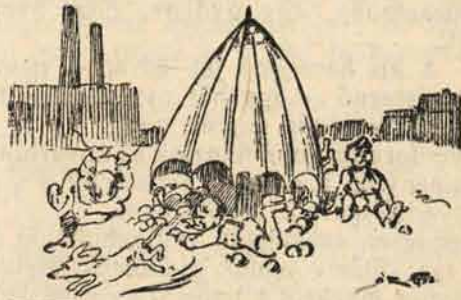
Öcsi leugrott Józsi nyakából, diadalmasan nézett végig a lelógó spárgákon és megkérdezte:

– No, még most sem találjátok ki, hogy mit csináltam?

Pista drusza, Józsi, Andris még mindig mélységesen hallgattak. Öcsi ravaszul pillantott rájuk, aztán csöndes suttogva ezt az egy szót mondta:

– Ringlispil.

Tyhű, hogy földerült egyszerre a három fiu arca. Hogy ezt ők ki nem találták! Hát persze, hogy ez az óriás ernyő éppen olyan, mint a ringlispil teteje, csak éppen kötél kell, hogy belékapaszzkodják az ember, aztán körbe kell szaladni...

De hiszen nem gondolkoztak tovább, megkapta mindegyik a maga spárgáját, kipróbálta, hogy megbírja-e, – egyik sem szakadt el, – azzal elkezdtek körben szaladni az almáskofa ernyője körül.

Az ernyő gyönyörűen forgott velük, mint egy valóságos ringlispil, éppen csak a muzsika hiányzott belőle. Nagyokat lóditottak magukon. Öcsi úgy repült, mint egy szárnyas angyal, már a lába sem érte a földet. Egy kis kutya,

amely csodálkozva nézte a készülődésüket, har-
sány csaholással eredt utánuk, hogy elkaphassa
valamelyik spárga lelógó végét.

No, de erre a csaholásra mégis csak föl-
ébredt a jó lelkiismeretű almáskofa. Majd ha-
nyatt esett, mikor meglátta, hogy forog körü-
lötötte a világ, vagy ha nem is éppen az egész
világ, de az óriási ernyő s az ernyő széléről
négy kacagó, lihegő, sikongató emberke lóg le.
Sokáig tartott, amíg a kofa megértette, hogy
nem álmodik, – akkor aztán fölállt, hogy el-
bánjék a körülötte röpködő angyalkákkal. De-
hát . . . a sors könyvében másképpen volt meg-
írva. Egyszerre csak összecsukszott az óriási
ernyő, a négy gyerek négyfelé puffant le a
földre, kofa néni pedig beszorult az ernyő alá.
Onnan kiáltotta:

– Várjatok csak, átkozott kölykei, majd
adok én nektek!

Persze, mondanom sem kell, hogy Pista
druszának, Józsinak meg Andrisnak kisebb
gondja is nagyobb volt annál, hogy megvárja,
míg az almáskofa kikecmereg az összecsukszó-
dott ernyő alól. Ők hárman tüstént elillantak,
amint a földről fel tudtak tápászkodni, de Öcsi
hüségesen leoldozta a vastag spárgát az ernyő-
nek mind a négy bordájáról, s csak akkor ment
utánuk.

– Hát te hogy mertél még ott maradni?
– kérdezték tőle. – Nem féltél, hogy agyon-
ver a kofa.

– Már én nem bántam, ha agyonver is,
de a spárgát nem akartam ott hagyni. Ha nincs
mivel lekötni az utazókosarat, hogy menjünk
Kisbaczonba?

Az óriás papa.

A ravasz vizsla.

– Pusztakamarási vadásztörténet. –

Feri bácsi friss hajnalban
Kiballagott a mezőre –
Süldönyulat hozott haza,
Jó pecsenye lesz belőle.
Jancsinak is kedve szottyant
Ettől a nyulvadászatra,
Addig kérte Feri bácsit,
Mig a puskát vállra kapta.

Büszkén haladt a mezőre,
Oldalán a ravasz vizsla.
Ez is leste, hogy esik meg
Nyulvadászattól a vizsga.
Ment, mendegélt a kis vadász
S nem akadt egy nyulfiára,
Ugy látszik, a nyulnemzetiség
Kiváncsi nem volt reája.

Már a mezőt áthaladta,
Odaért az erdőszéire,
Fák és bokrok hűvös árnya
Hivogatta pihenésre.
Le is dőlt hát és legalább
Álmában lőtt nyulat, sokat –
Oh, be rossz a fölébredés,
Lepuffantja az álmokat.

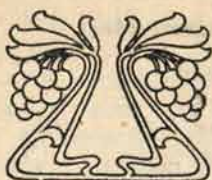
Szomoruan ébred Jancsi,
Nyul nélkül hogy' menjen haza?
Kineveti és egy hétig
Csufolja majd a kis Kata.
Egyszerre csak . . . mi, mi, mi, mi,
Mi mozog ott a bokorban?
Fütyent egyet a vizslának:
Hozzon neki nyulat onnan.

Vizsla ugrik, nyul is ugrik,
Ámde a másik oldalon,
Puska dörren és felsőhajt
Jancsi: „Ezt már meg nem kapom“.
Elment biz' az, a vizsla is
Szégyenkezve elsompolyog, –
Jancsinak kell vigasztalni,
Bántja nagyon ez a dolog.

„Kedves vizslám, sohse busulj,
Feri bácsi lőtt már egyet,
Ottan lóg már a kamrában,
De máskor majd te se engedd!“
Ránézett a ravasz vizsla
S mintha mondta volna szája:
„Te meg, Jancsi, ügyesebben
Küldd a golyót majd utána!“

Elindultak aztán búsan, –
Ám egyszerre csak elszaladt
A vizsla úgy, mintha úzná
Valami okos gondolat.
S mire Jancsi a házhoz ért,
Nyullal állt a kapu előtt:
Kilopta a kamrából azt,
Mit reggel Feri bácsi lőtt.

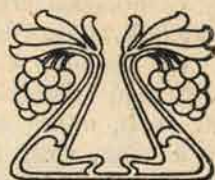
Lantos bácsi.

MESEFOLYAM

A mesék megindulnak és folynak, mint folyam vize.
Elhaladnak a parti virágok mellett és tükrözik az eget.

Írta: BALÁZS FERENC.

(Folytatás.)

Azt mondotta Feri bácsi:

– Az erős akarat legyőzi a bűnt. De nem csak erre jó. Csak az tud munkás, dolgos életet élni, akinek erős akarata van. Az erős akarat előtt nincs lehetetlenség.

S fölemelte a gyermekeket, hogy megmutassa nekik a mesefolyamot.

17. Mese

Lábatlanról, aki erős akarattal sokra vitte.

Egy gazdag embernek volt három fia. A legnagyobbik senkit sem szeretett: azt elnevezte Szivetlennek. A középső semmit meg nem gondolt, ész nélkül, fej nélkül cselekedett. Annak a neve Fejetlen lett. A legkisebb olyan mindenki lába alatt levő, tevő-vevő, akaratos kis gyermek volt; azt elnevezték Lábatlannak.

Amire a három gyermek felnőtt, az apjuk megöregedett. Hosszú fehér szakállát is alig bírta, nem hogy a munkát. Így hát magához hívta a fiait és azt mondta nekik:

– Érzem már, hogy nemsokára meghalok. Hívnak már a síron túlról. Hanem előbb tudni akarom, hogy mit csináltok velem a halálom után.

Szivetlennek még a könny sem jött ki a szeméből, amikor az apja a haláláról beszélt. De ezse, az volt. Mindjárt tudta, hogy itt okosnak kell lenni; az édesapjuk bizonyára a feleleteik szerint fogja közöttük fölosztani a birtokot. A rengeteg erdőt, a beláthatatlan szántóföldeket és irdatlan lápos-mocsaras helyeket. Azért hát így válaszolt:

– Sírtnálak álló hétig. Könnyeimből patak folya, sóhajtásaimból vihar támadna. Eltemetnélek három tölgy tövébe. Sírod fölé házat emelgetnék. Abban minden évben újra megsírtnálak.

Az öreg ember ellitte, hogy a fia őszintén beszél s így válaszolt:

– Jól van, édes fiam. Legyen tiéd birtokomon minden szántóföld.

Most Fejetlennel volt a sor. Hanem ő ész nélkül csinálta. A nagy fájdalom úgy elvette az eszét, hogy alig tudott szavakat dadogni:

– Eltemetnélek. Megsírtnálak. Mindíg síratnálak.

– Jól van, fiam, legyen tiéd birtokomon minden erdő.

En már nem tudom, Lábatlan mit felelt. Azt sem tudom, tudott-e felelni. Csak azt tudom, hogy az övé lett minden láp és mocsár, amin

nem terem semmi, csak nád és sás, és ahol nem él meg semmi más, csak vadruca és gólya.

Hát jól van, neki az jutott. De a testvérei mindjárt gúnyolni kezdték:

– Szárnyaid nőnek, gólya leszel.

– No, most ihatsz vizet eleget.

– Jó lesz összebarátkozni a békákkal s a gyíkokkal.

Lábatlan nem szólt semmit, pedig bántotta a dolog. Hanem azt mondta magában:

– Megálljatok csak! Nem fogtok ti mindig nevetni! Fog ez még másképp is lenni.

Aztán az édesapjuk csakugyan meghalt; el is temették. Egyszerű sírt ástak neki, egy könnycseppet hullattak rája. Azzal mindegyik bevonult a maga birodalmába.

Fejetlen bevette magát a hatalmas erdőségekbe. Valahonnan puskát szerzett, egész nap vadászott.

Szivetlen fogadott egy gazdatisztet, aki a birtokát kezelje. No, az kezelte is. Nem mondom, valamicske maradt Szivetlennek is.

Lábatlan pedig kunyhót épített magának a lábolatlan vizek partjára. És dologhoz látott.

Föltette magában, hogy a vízborította, sásos pocsolyából buzatermő, áldott földet fog varázsolni. Miképpen? Úgy, hogy dolgozni fog.

A mocsár alsó részébe hatalmas munkával csatornát ásatott. Azon keresztül szép lassan mind lefolyt a víz. Ott maradt a vízpuhította, fölészántatlan, őserőtől duzzadó friss talaj: a föld. Oda aztán vetett buzát, árpát. Alig győzte aratni.

Egy kis dombra gyönyörű házat építtetett magának. Annyi szobája volt, hogy a hónap minden napján más szobában alhatott. Lovakat, teheneket vásárolt. Egy haragosan lezúgó patak partjára malmot épített. Akkor aztán meghívta a testvéreit, hadd lám, nevetnek-e.

Bizony, nem nevettek.

Ők leszegényedtek, mert jobban szerettek pihenni, pipázgatni, vadászni, szórakozni.

Lábatlan nem pihent, hanem dolgozott csüggedés nélkül. Ha néha eszébe is jutott valami ilyesfajta gondolat:

– En Istenem, be jó volna mindent abbahagyni, a földön végignyújtózkodni és nézni az eget.

Még erősebben látott a dolgához.

Így aztán lehetett is eredménye a munkájának.

Tudjátok-e, hogy mit csinálna most Lábatlan, ha közben elhagyta volna a munka kedve, akaratereje?

Most hosszú piros lábai lennének, mint a gólyának. S vizen járna, mint a vadkacsa. S ehétné ebédre a frissen vágott nádat. Ha ugyan levágná. S nem harapná a tövéről.

*

Feri bácsi elkomolyodott és maga elé állította a legnagyobb fiút, Pistát. Azt kérdezte tőle:

– Szeretsz-e tanulni?

– Igen-igen szeretek, – válaszolta Pista.

– Okosan, – mondta most Feri bácsi, – mert az erős akarat munkás életet, a tudásszomj pedig igaz életet eredményez.

S beleállott a mesefolyamba, hogy körülözönlötték a habok. S megindult ajkán a mese.

18. Mese.

Szemmelverőről, aki igaz életet élt, mert nagy volt a tudásszomja.

Egy falusi gazdaembernek volt egyszer két fia. Én nem is tudom, hogy hívták őket, az egyiket bizonyosan Jancsinak, a másikat pedig Petinek; de úgysem szólította őket senki se a nevükön. A nagyobbikat így tisztelték meg:

– Jer ide, te hét falura híres értetlen gyermek.

A kisebbiket pedig így dédelgették:

– No, te nagyokos.

Mert úgy is volt; a nagyobbiknak akkora volt a feje, mint a görögdinnye, de az esze csak akkorácska lehetett benne, mint a kis ujjam körme; a kisebbik pedig annyit tudott, mint három falu, még talán többet is, pedig bizony félakkora sem volt, mint a bátyja.

Amikor a gyerekek annyira felnőttek, hogy kijárták a falusi iskolát, a gazdaember azt mondta:

– Beküldöm az egyiket a városra, hadd tanuljon tovább. A másik meg maradjon itthon, őrizze a teheneket.

– Jól teszi, igen jól teszi, mondta erre, – aki hallotta. – A kicsinek annyi esze van, hogy abból bizonyosan nagy ember lesz, ha taníttatja.

– Elég esze van, éppen elég; neki már nem is kell több. Én bizony a nagyobbikat küldöm, a nagyobbikat.

No már erre aztán szörnyülködtek rettentő módon:

– Hát elment az esze kegyelmednek? Mire jó így fölcsereálni a gyermekeket?

– No nézze csak – válaszolt a gazdaember – ha a kicsit taníttatom, még okosabb lesz, a nagyobbik pedig marad itthon bután. Hát igazság az, hogy ilyen rosszul bánjak a nagyobbik fiammal?

Erre aztán nem lehetett válaszolni. S a gazdaember csakugyan úgy tett, amint mondta. A nagyot városi iskolába küldte, a kicsi még járt egy évig a mester keze alatt, aztán szépen kikerült az erdőre. No, nem örök időre. Csak kora

hajnaltól késő estig. Ameddig az éhes tehenek körüljárják az erdőszéleket, a tisztásokat, megismerkednek a virágokkal s jól laknak a kövér fűből.

Igy lett a kisebbik fiuból pásztor gyerek. Aki nem hall mást, mint a fák mende-mondáját, a bokrok suttogását és a virágok nevetését. És nem lát mást, mint a legelésző teheneket, aztán fákat, füvet, meg a felette kitérülő végtelen eget, amelyen sétál a nap, este a hold s a csillagok, s néha beburkolózik felhőköpenybe.

Hanem a kis fiú segítette magát: otthonról könyvet hozott a tarisznyában, azt olvasta reggeltől estig. Másnap újra kezdte.

Aztán ha már tudta a könyv minden sorát, akkor tanult a földtől, égtől és erdőtől, meg a szelid tehenektől.

A föld megtanította őt szemmel látni és tudni. Erdőszélen soványzab nevedett, az így tanította:

– Kemény legény vagyok, megélek a jég hátán is. Testvéreim, a búza és az árpa ott élnek lenn a völgyben, a patak mellett. Ott nincs haragos szél, csak lassan járó, langyos szellő, ott földanyánk erőt kap a patakviztől s a völgybe mosolygó napsugártól. Bezzeg, ha erre a hideg, kőszáraz helyre kerülnének, nem volna kedvük magasra emelni a fejüket. Alig bujnának ki a földből, mint hóból a bokrok. De én birom ezt a helyet, mert a nehéz idők megedzettek s mert erre vagyok teremtve.

(Vége a következő számban.)

Mi az ujság?

Mi az ujság, kis leányom?
Ládd, én mindjárt kitalálom.
Az az ujság, kis Katica,
Férjhez megy a Cirmos cica.

Kandur szomszéd a völegény,
Jóavaló derék legény,
Szereti a kis egeret,
Még jobban az édes tejet.

Lesz is híres lakodalom,
Megyen-völgyön nagy vigalom.
Ott lesznek az uraságok,
Cica-mica asszonyságok.

Táncot járnak, esznek-issznak,
Két álló nap úgy mulatnak.
Azt hallottam, kis Katókám,
Te leszel a nyoszolyólány!

Elek nagyapó üzeni:

Minden levél egyenesen Elek nagyapó címére: Kisbaczon. u. p. Nagybaczon, Háromszék megye küldendő, s akkor idejében kaptok választ!

Tutár József. Jó a szőrejtvényed is, a képrejtvényed is. Képrejtvényt azonban csak úgy közlök, ha sokszorosításra alkalmasan van megrajzolva, mert az újra rajzoltatás igen költséges. — **Goldstein Mór.** Ugy látszik, elveszett az a leveled, melyben verset és rejtvényeket küldöttél Öreg Cimborának, mert ő különben válaszolt volna. Hát csak ne sajnáld újra beküldeni, s megkapod rá a választ hamarosan. A kiadó bácsi szívesen küld mutatványszámokat s gyűjtőívet is, én pedig dicsérlek a Cimborá terjesztéséért. — **Róth Ill.** Eddig bizonytalán még el is olvastad a nyert könyvet, mert hozzáim irányított levelezőlapodra ráírta a kiadó bácsi: „Könyv elment.” — **M. F.** Ezt a mesét, hogyan csapta be róka koma farkas komát, Isten tudja, hányadikszor, sokan elmesélték már, ki versben, ki prózában. Te még most próbálgatod a szárnyadat, várj sorodra. Régi újságtörvény, hogy a szerkesztőség kéziratot nem küld vissza, én sem küldöm vissza a tiedet, mert bizonyosan meg van az még neked egy-két példányban. — **Tumbász Sándor.** Ha nem a kért számokat kaptad, csak ird meg bátran, mely számok kellenek, s a kiadó bácsi szívesen elküldi azokat is. Hogy a neked felesleges számokat szétszottdad barátaid között, ezért dicséretet érdemelsz. — **Friedmann Béla és József.** A betűrejtvényetek sorra kerül, a pótlórejtvényetek hibás, mert az illető nevében a „K“-t C-vel helyettesítetd. Pótló rejtvényt különben is ritkán közlök, mert a megfejtése tulságosan könnyű. Már pedig azért fejtörő a fejtörő, hogy egy kicsit törjétek rajta a fejeteket. Igaz-e? — **Gyöngyössy Danika.** A kiadó bácsi ingyen küldte meg neked azokat a számokat, amelyeket pajtásaidnak kölcsönöztél s tőlük nem kaptál vissza. Így hát te sem vallottál kárt, s pajtásaid is jól jártak: megismerkedtek a Cimborával. Most persze úgy illenék, hogy a Cimborá is jól járjon; rendeljék meg a pajtásaid a Cimborát. Bizony, nem bánják meg. — **V. J.** A hirtelen írásnak tulajdonítom, hogy „újság” helyett „úlyságot” írtál, mert csak ezt az egy helyesírási hibát találtam a leveledben. Tanulság ebből: gondosan írd le minden szót. — **Pilhoffer Oszk.** Hát bizony igazad van, sok az egy kicsi gyermeknek, de még nagynak is: 8–11-ig iskolában, 11–12-ig a zenedében, délután 2–4-ig ismét az iskolában, otthon leckét tanulni, gyakorolni — Isten csudája, hogy sétálásra is marad idő. Csak meg ne ártson egészségednek és fejlődésednek ez a nagy elfoglaltság! — **Gottlieb Kata.** Azt írod, régebben fejtegetted a Cimborá rejtvényeit, mint a németül tanulást, mégsem nyertél könyvet. Vigasztaljon, Katóka, hogy Elek nagyapó sohasem nyert könyvet, még pedig egyszerűen azért nem, mert az ő gyermekkorában nem volt magyar gyermekujság, te azonban még nyerhetsz. Ezt már szép kerek betüidért, tiszta, gondos írásodért is megérdemelnéd. Igazi nagy örömem telt benne. — **Biberle Kató.** Megkaptad-e a 35. számot? Remélem, te is beállsz a rejtvényfejtők sorába és sűrűn lesz alkuelau

gyönyörködni gyöngyszem írásodban. — **Neumann Kató.** A kiadó bácsi elküldte a könyvet régen, bizonyosan meg is kaptad s végig is olvastad, ugy-e? — **Vadász László és János.** Jó mind a három rejtvényetek, csak az egyikben a „Vén cigány” helyébe mást teszek, mert igaz, hogy Vörösmartynak *hattjudala* ez a hatalmas, lelket rázó költemény, minthogy ez volt utolsó költeménye, de mégsem „dal”, hanem vers vagy költemény a neve. — **Imre Jolán.** Elek nagyapó könyvét, melyet Petőfiről „szép Erdély ifjuságának” írt, az Erdélyi Irodalmi Társaság adta ki Kolozsvárt. Bármelyik könyvkereskedő utján megrendelheted. Ha jól tudom, 20 leu az ára. Különben karácsony előtt egy sereg nektek való könyv jelen meg Szatmáron is a Szabadsajtó kiadásában, mégpedig Kertész Mihálytól, Szentimrey Jenőtől, Monoky Sándortól, Balázs Ferenctől s Elek nagyapótól kettő. Marosvásárhelyen is jelenik meg egy verses, vidám történet, Bagoly bácsi lakodalma, melyet Gulyás Károly írt s ő maga is rajzolt hozzá képeket, Kézdivásárhelyen pedig új kiadásban, képekkel jelen Dlenes Jenőtől a *Maglaska mesekönyve*. Szóval: az ideán az erdélyi gyermekeknek nem lesz okák a panaszra.

FEJTÖRŐ.

A sorsolásban való részvételre egy rejtvény megfejtése is jogosít!

A rejtvények megfejtését, a megfejtők és nyertesek névsorát egyszerre, a megfejtést követő hónap végén közlöm!

Betűrejtvény.

Beküldte Berkovits József.

AL=AL I Hortobágy

Verses rejtvény.

Beküldte Berkovits József.

Madár neve van és nem madár,
Az ég felé ferdén, meredve áll.
Ha feje mozdul néha lefelé,
A farka mindjárt mozdul felfelé.

A lába mindig mozdulatlan áll,
Milyen csudás, mily furcsa egy madár!
Sohsem iszik, ha oly meleg van is,
S vizet mer mégis egy nap százszor is.

Betűrejtvény.

SZ
—
eb